

C5720 Biochemie

15b+16-Metabolismus aminokyselin

Obsah

- Odbourávání aminokyselin, obecné přeměny. Transaminace, deaminace, dekarboxylace (biogenní aminy).
- Odbourávání jednotlivých aminokyselin (zvl. aromatické a esenciální).
- Dědičné poruchy metabolismu aminokyselin.

Metabolismus aminokyselin

- Katabolismus
  - obecné a speciální pochody
  - odstranění dusíku – mineralizace (NH_4^+)
  - přeměna uhlíkového základu
  - glukoplastické (glukogenní) a ketoplastické (ketogenní)
- Anabolismus
  - syntéza uhlíkového základu
  - aminace
  - esenciální a neesenciální – otázka schopnosti syntetizovat uhlíkovou kostru
  - Val, Leu, Ile, Lys, Met, Thr, Phe, Try

Metabolismus aminokyselin

Katabolické hledisko

TABLE 19.2 GLUCOGENIC AND KETOGENIC AMINO ACIDS

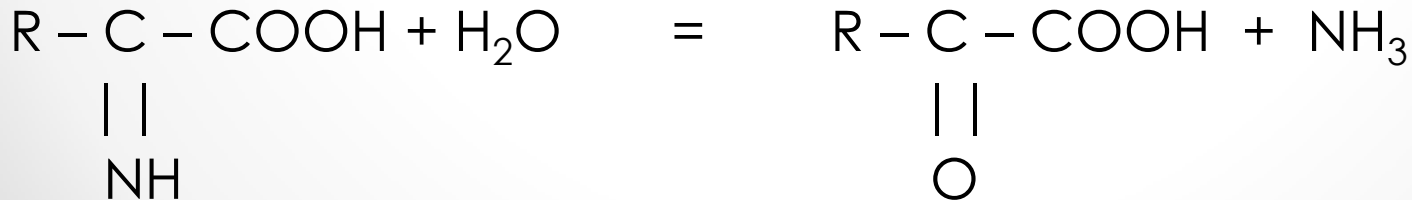
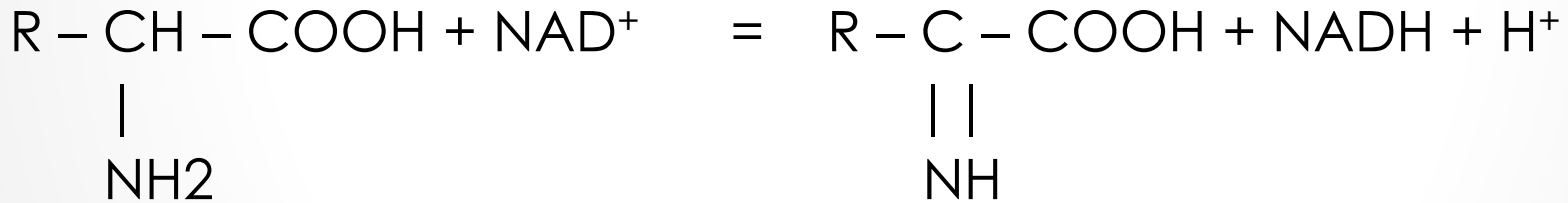
Glucogenic	Ketogenic	Glucogenic and Ketogenic
Aspartate	Leucine	Isoleucine
Asparagine	Lysine	Phenylalanine
Alanine		Tryptophan
Glycine		Tyrosine
Serine		
Threonine		
Cysteine		
Glutamate		
Glutamine		
Arginine		
Proline		
Histidine		
Valine		
Methionine		

Obecné pochody

- Odstranění N – obecné a speciální způsoby
  - Oxidační deaminace
  - Transaminace
  - Eliminace přímá (His) a nepřímá (dehydratasy Ser a Thr)
  - Speciální způsoby
- Dekarboxylace
  - Vznik aminů, speciální metabolity

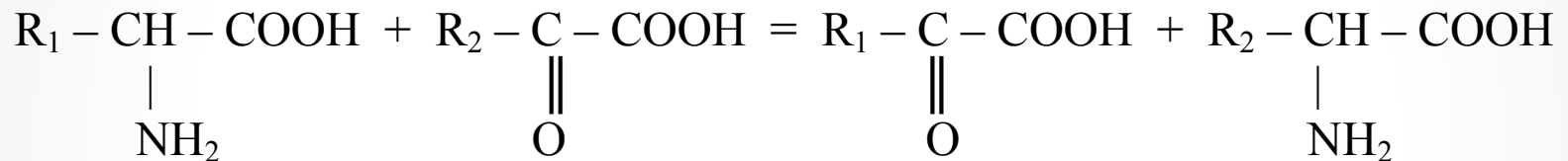
Oxidační deaminace

- Různá specifická, kofaktory, aktivita
  - Oxidasy – H_2O_2
  - FAD (D-AK + Gly)
  - FMN (L-AK, zanedbatelné aktivity)
- **Glu:NAD-oxidoreduktasa (deaminující)**

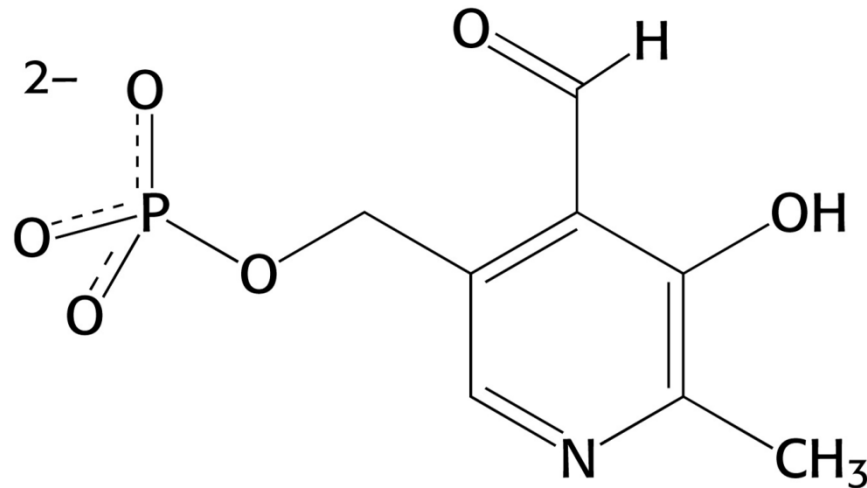

Transaminace

- Přenos $-\text{NH}_2$ – výměna za $=\text{O}$

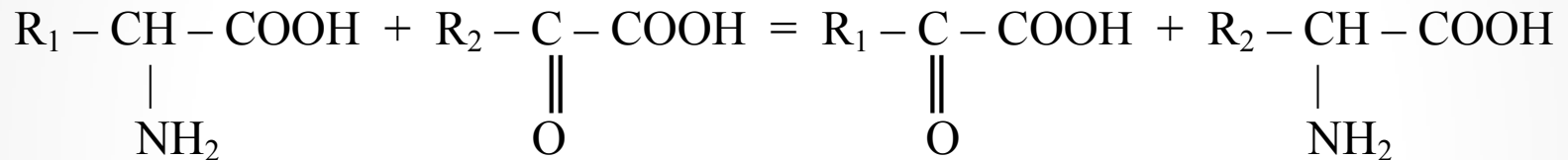
- Kofaktor PALPO

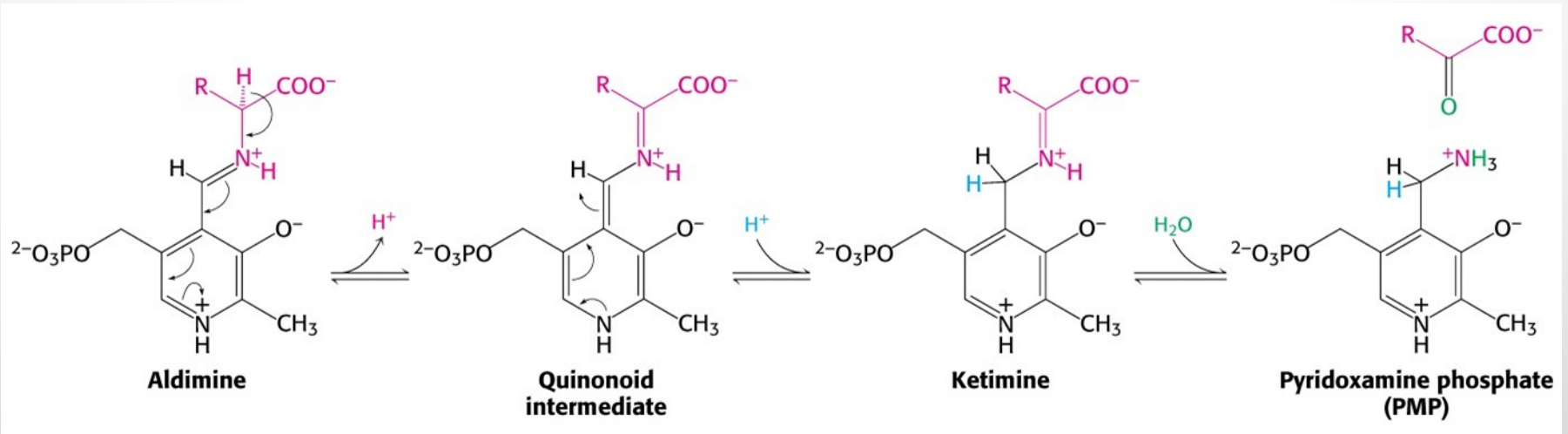
**Pyridoxal phosphate
(PLP)**

Transaminace

- Přenos $-\text{NH}_2$ – výměna za $=\text{O}$

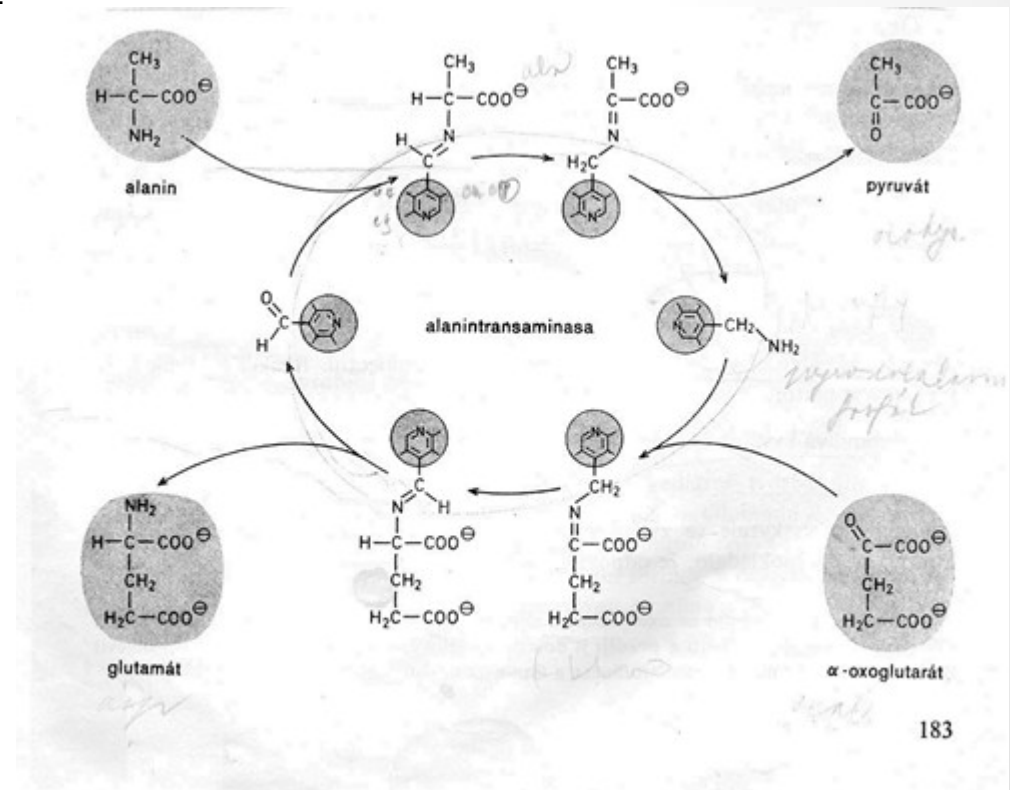
- Kofaktor PALPO – R_1 a R_2 - obráceně

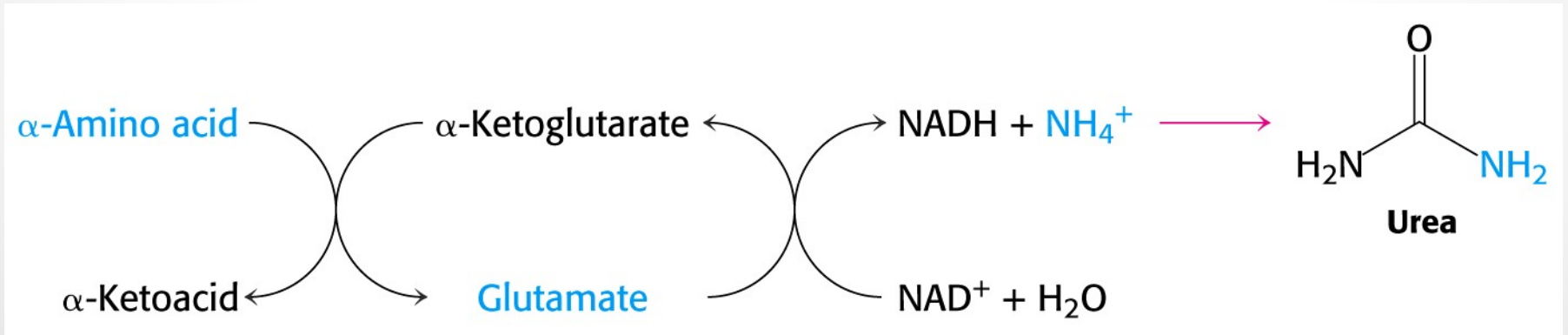
Transaminace

- Glu jako sběrnice NH_2
- Spolupráce s GluDH
- Kofaktor PAPLO
  - Vratně na PAMPO

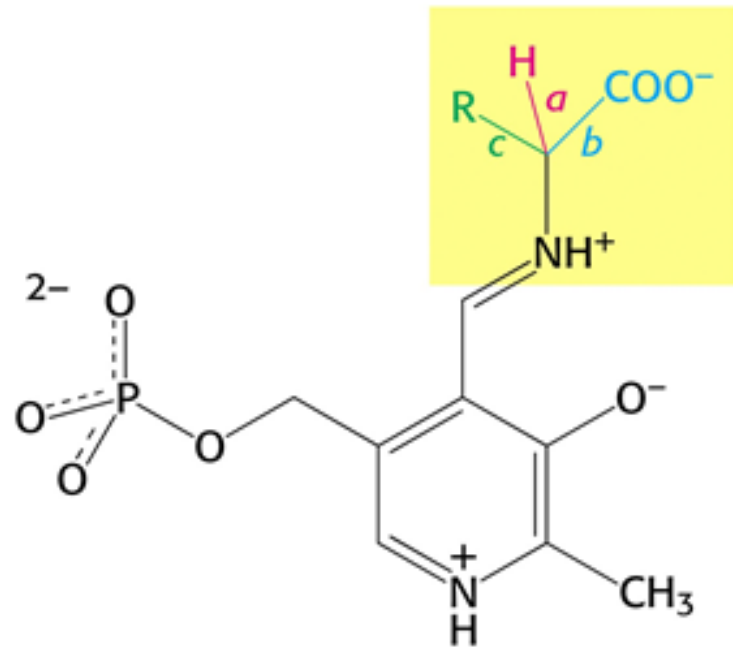
Transaminace

- Glu jako sběrnice NH_2
- Spolupráce s GluDH

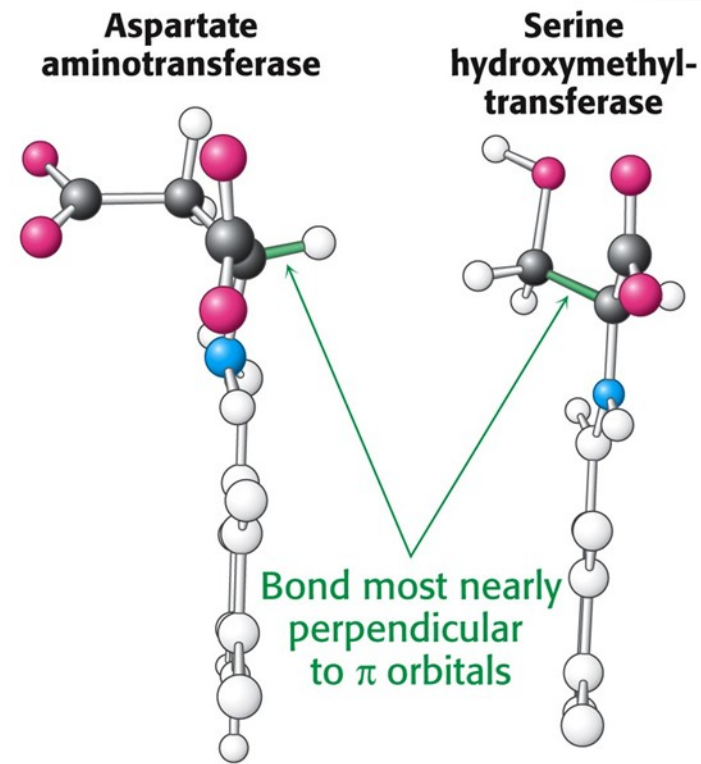
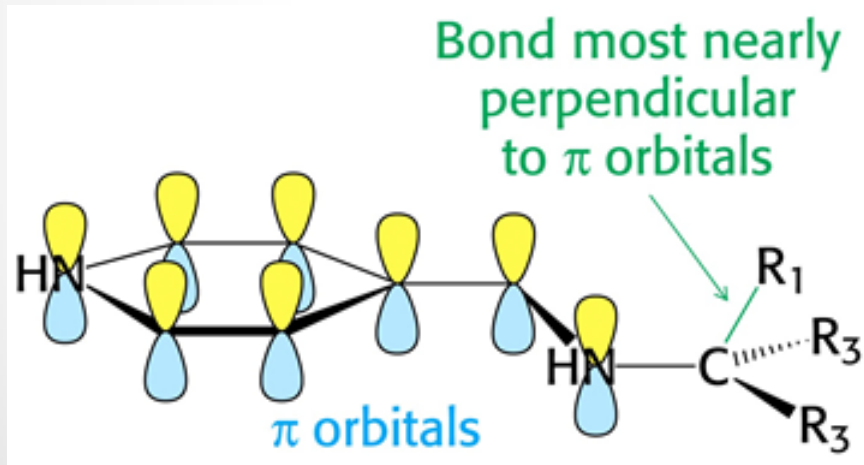
PALPO - enzymy

- Metabolismus aminosloučenin – AK
- Úloha apoenzymů – labilizace vazeb
  - a – aminotransferasy
  - b – dekarboxylasy
  - c – aldolasy

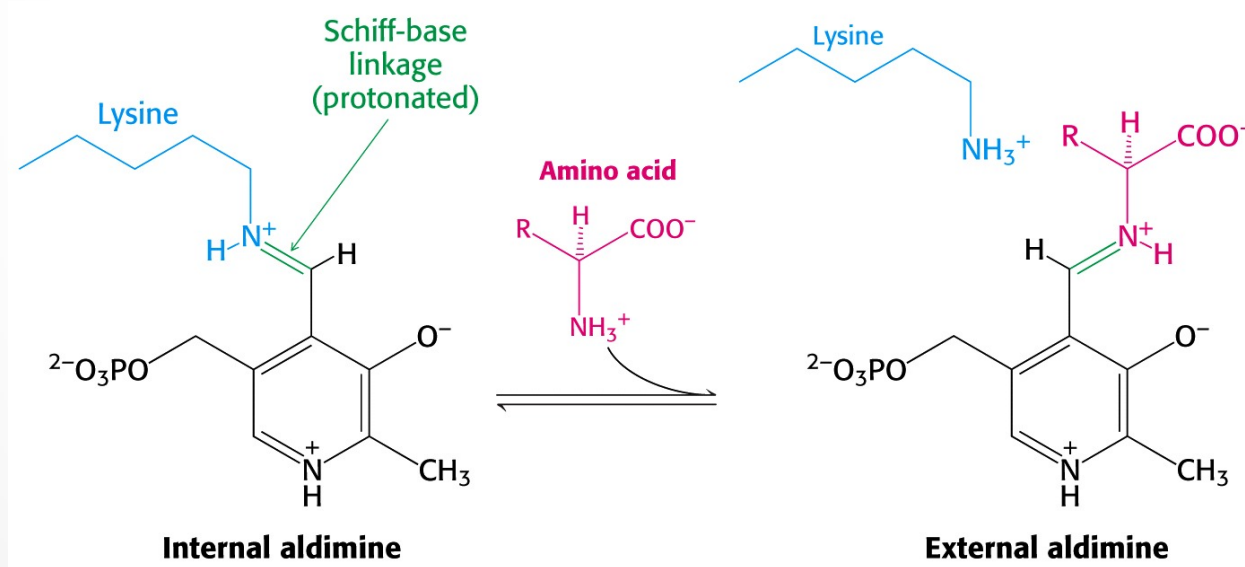
PALPO - enzymy

- Stereochemické vlivy
- Nejlabilnější je vazba kolmá na π -orbitaly PALPO

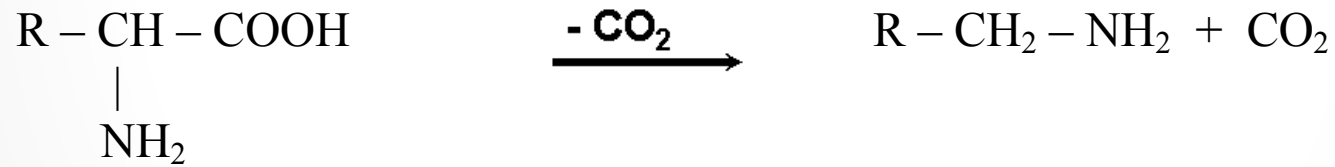
Úloha apoenzymů

- Transaminace

Dekarboxylace

- Vznik biogenních aminů
  - Mono a diaminy
  - Dekarboxylázy (koenzym PALPO)

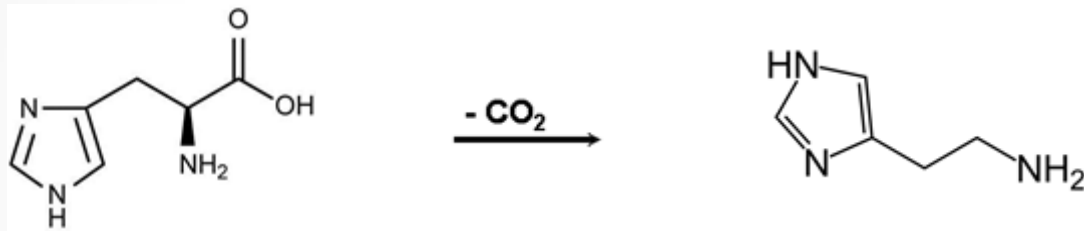

Biogenní aminy

- Biogenní aminy - nomenklatura
- Signální a regulační metabolity
  - Hormony
  - Neurotransmitery
  - Další signální a regulační funkce
- Odpadní produkty posmrtného (mikrobiálního i spontánního) rozkladu
- Odbourání biogenních aminů oxidační deminací
  - MAO a DAO
  - Inhibitory - psychofarmaka

Biogenní aminy

- Histamin

- Stanovení

- Parametr kvality surovin, potravin

- Problematika

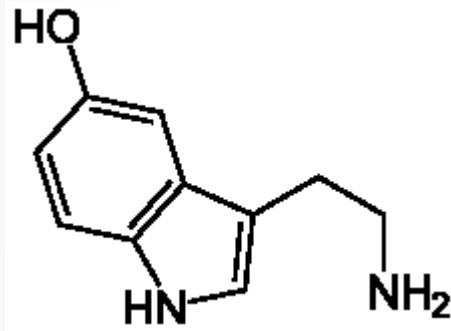
- Fyziologický účinek – zánět
- Patologický – alergické reakce
- Antihistaminika

Dekarboxylace

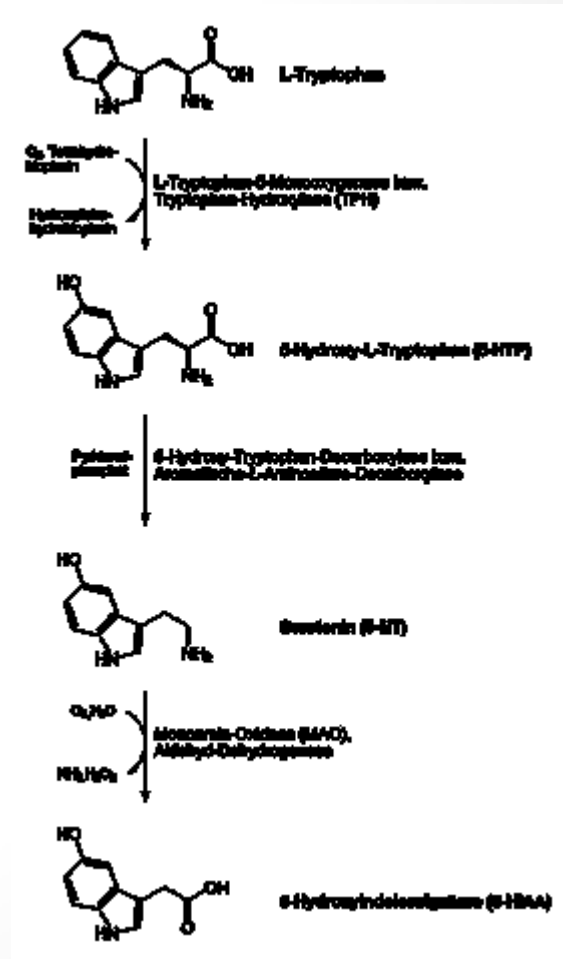
- Serotonin – 5'-hydroxytryptamin

- hormon a neurotransmitter

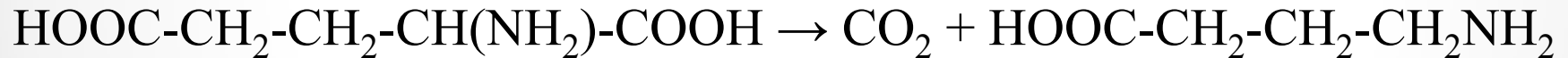
- Nedostatek – deprese

- „hormon štěstí“
- www.whatisserotonin.com

Biogenní aminy

- GABA
  - Glutamát
  - Nevhodné pro děti – koření – polévky

Biogenní aminy

- Diaminy

ornitin (n = 3) → putrescin, lyzin (n = 4) → kadaverin

- Polyaminy

- Spermin, spermidin
- Regulátory buněčné proliferace

Biogenní aminy

- Odbourání biogenních aminů
  - oxidační deaminace
  - MAO a DAO
- $R - CH_2 - NH_2 = R - CH = NH + 2H$
- $R - CH = NH + H_2O = R - CH = O + NH_3$
- Hromadění *post mortem*
  - Dekarboxylace probíhá
  - Oxidace nikoli
  - „mrtvolné jedy“

Biogenní aminy

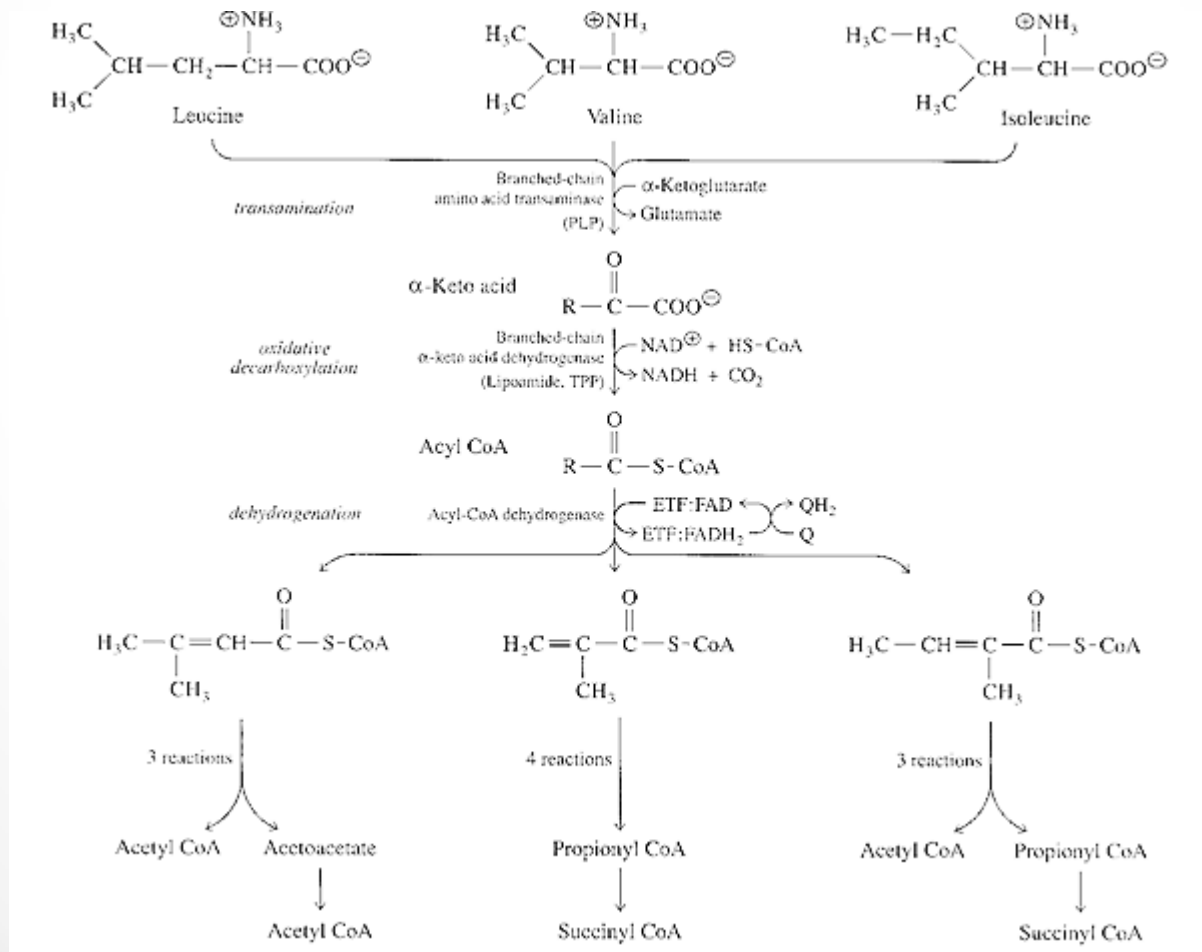
- Rovnováha tvorby a eliminace
  - Tvorba anaerobně (dekarboxylace)
  - Odbourání aerobní
  - Hromadění *post mortem*
- Význam pro praxi
  - Psychofarmaka
  - Antihistaminika
- Stanovení biogenních aminů
  - Kvalita potravin
  - Forezní vyšetření
- Rostliny – alkaloidy (sekundární metabolity)

Speciální přeměny postranního řetězce

- Pochody lišících se mezi skupinami AK
  - Uvnitř skupin analogické
- Degradace do stupně navazujícího na jiný metabolismus

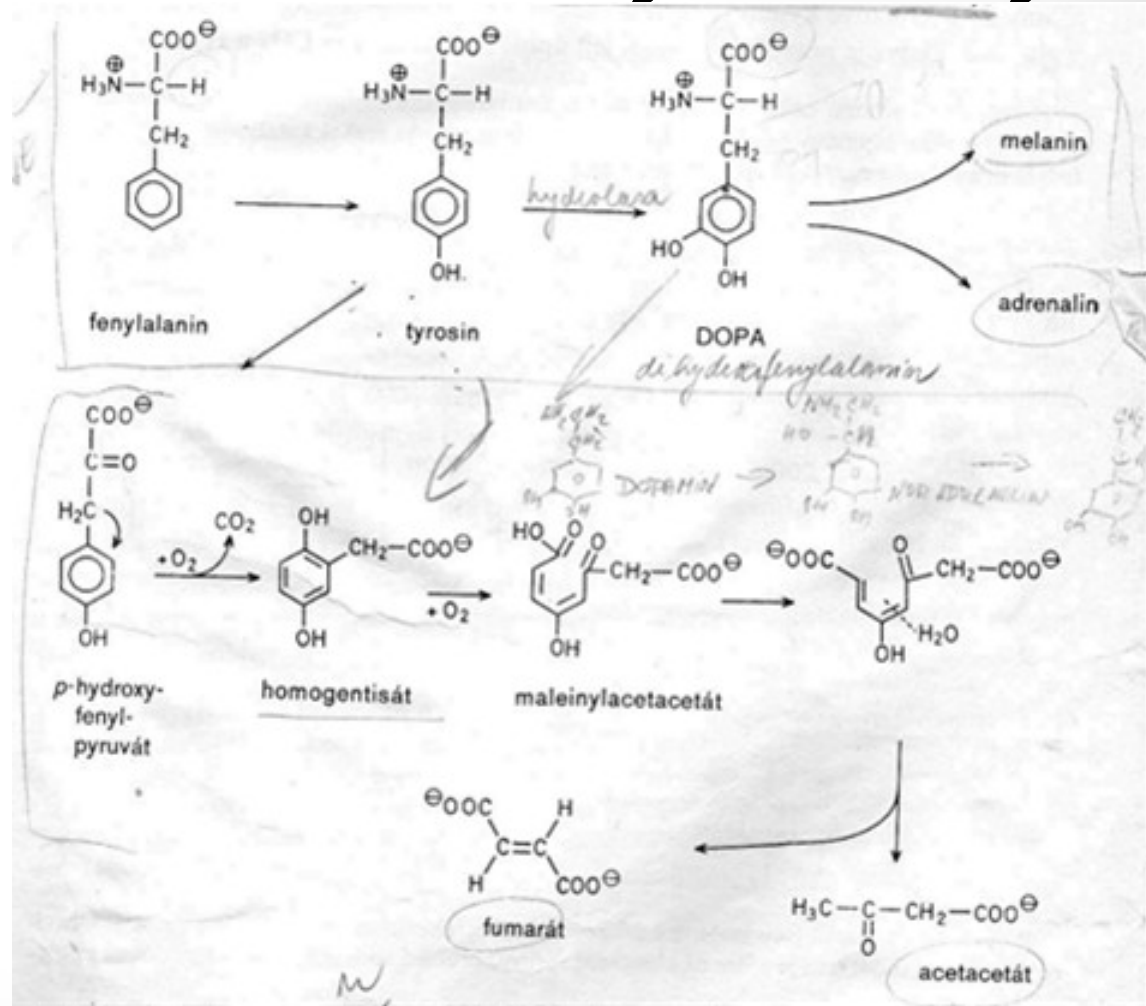
Alifatické aminokyseliny

- Produkce α -oxokyselin – aktivních acylů

Aromatické aminokyseliny

- Phe a Tyr
  - Hlavní katabolická dráha
  - Gluko i ketoplastické

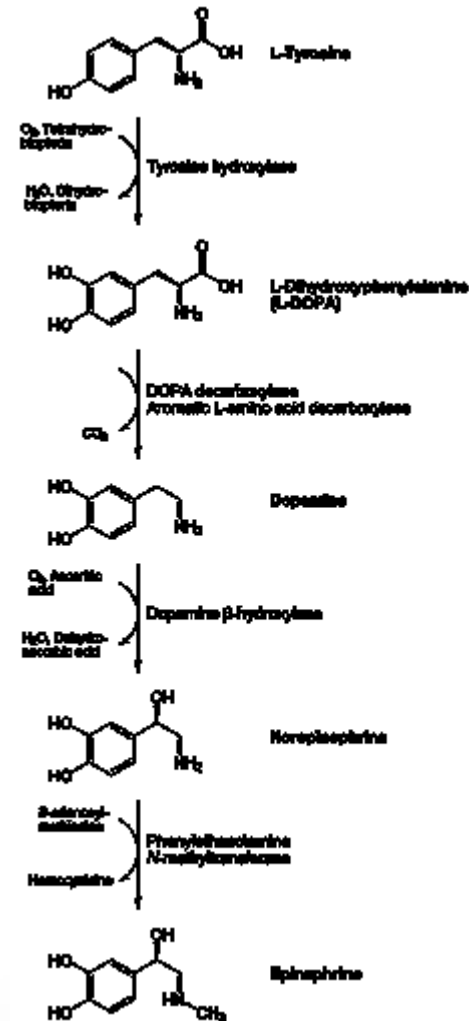

Poruchy

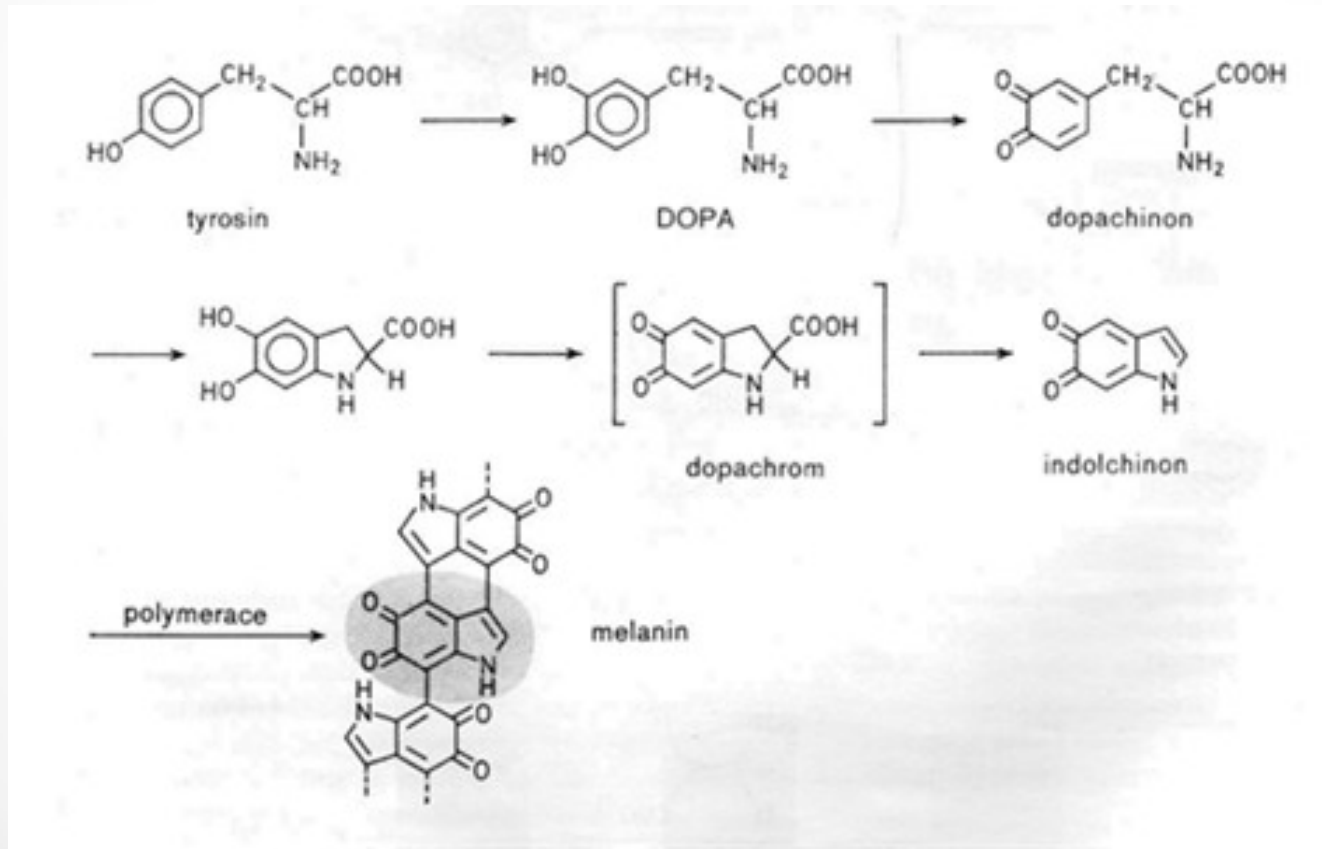
- Chybějící enzymy
- Phe monooxygenasa
  - Fenyلكetonurie
  - Phe se transaminuje na fenyلpyruvát
  - Poruchy vývoje mozku
  - Dieta bez Phe
  - Screening
- Homogentisát oxidasa
  - Alkaptonurie
  - Poruchy vývoje fyzického i psychického
  - Dieta bez větvených AK

Aromatické aminokyseliny

- Phe a Tyr
  - Tvorba aminů
  - Fyziologicky významná dráha

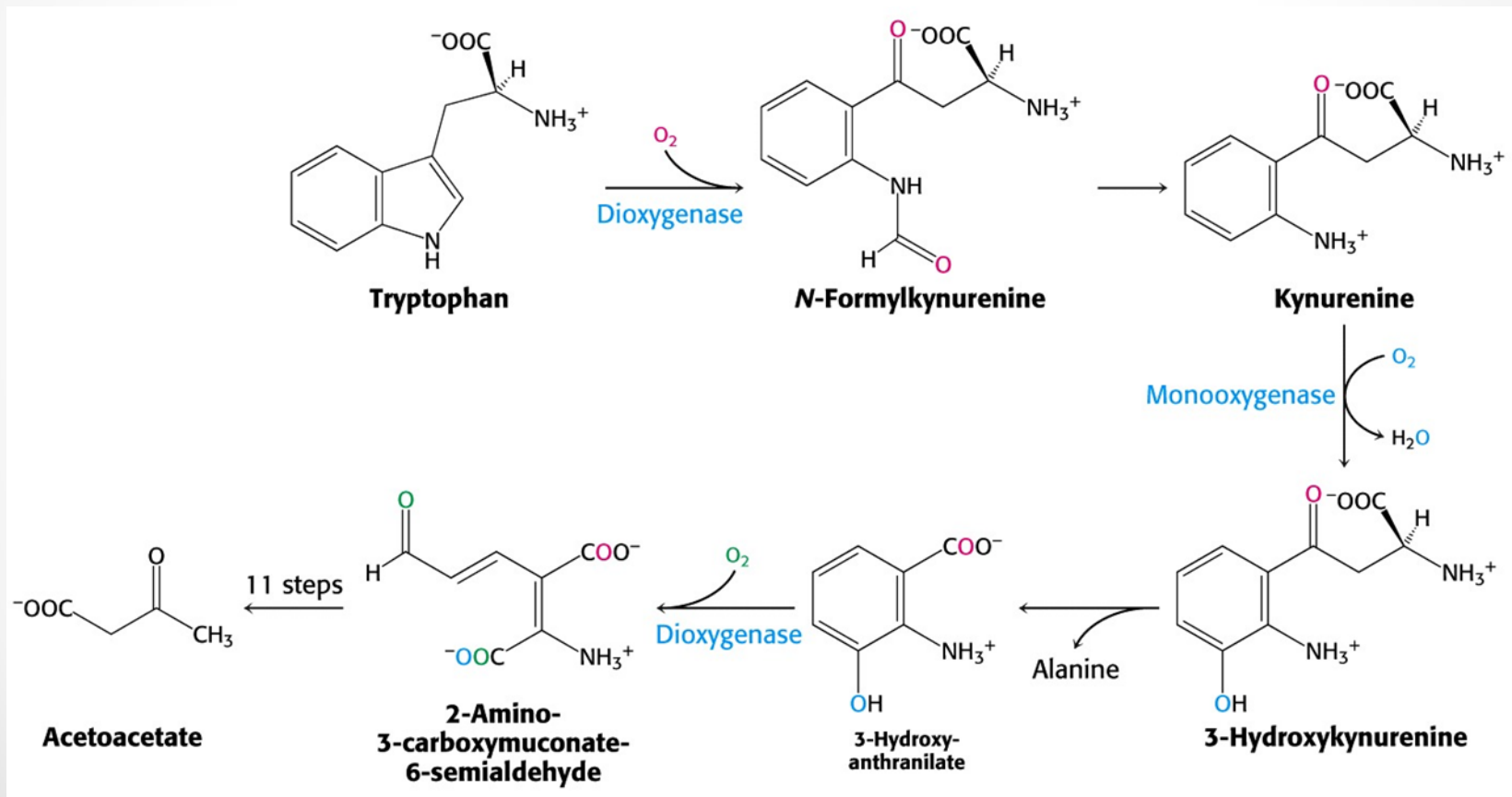

Tyr a melaniny

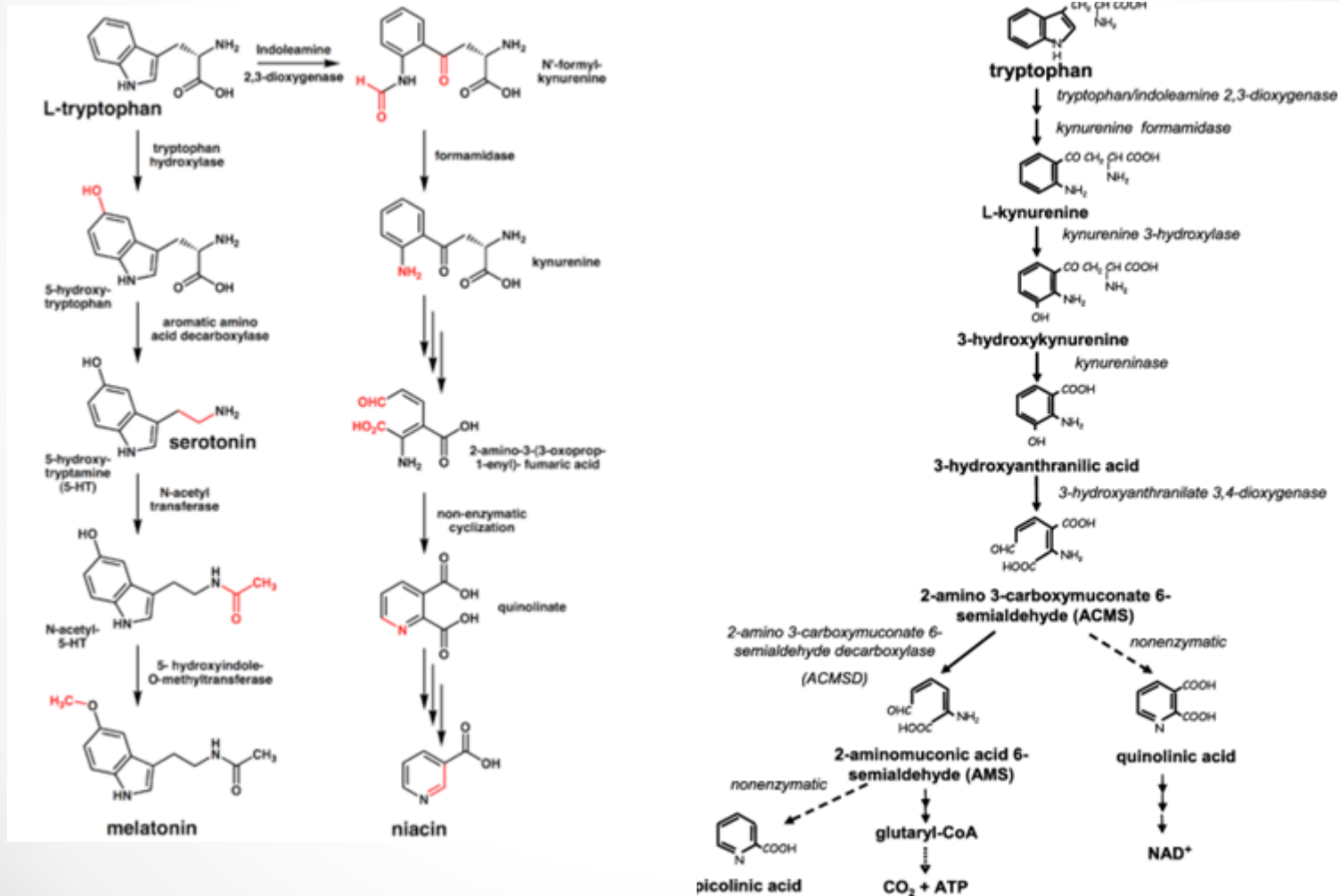

Tryptofan

- Tryptofan

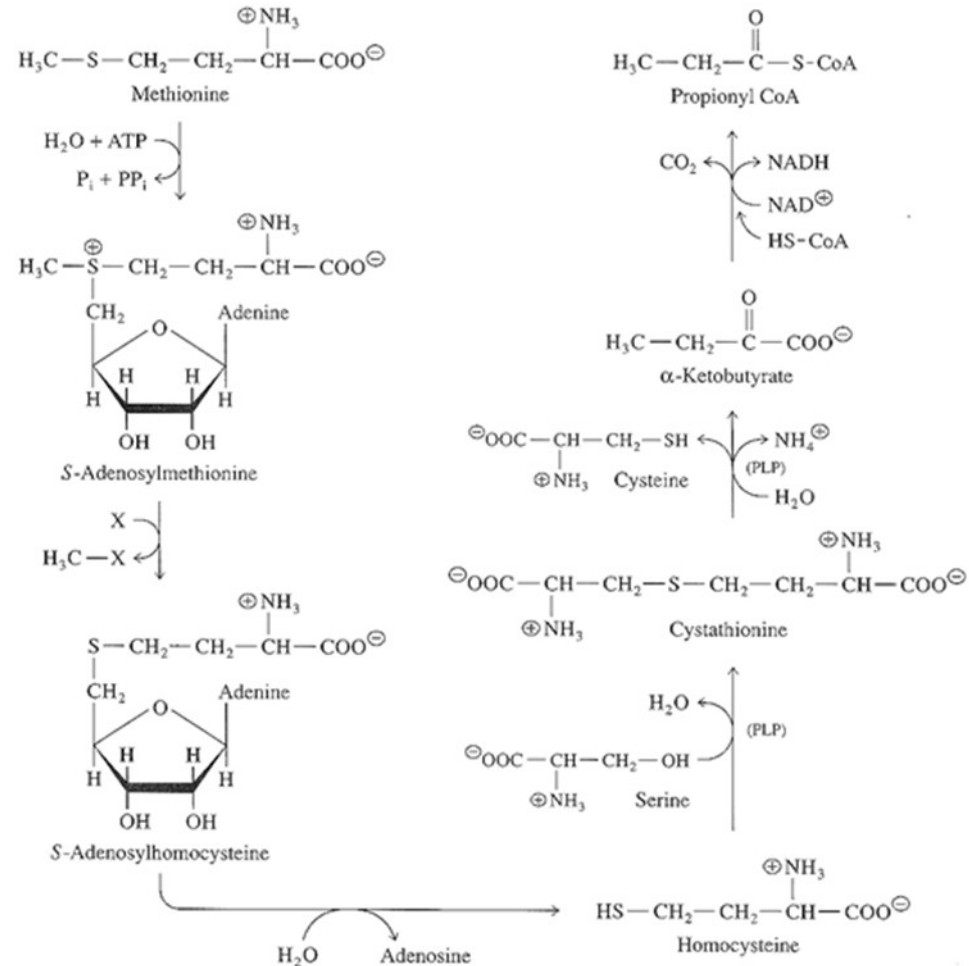

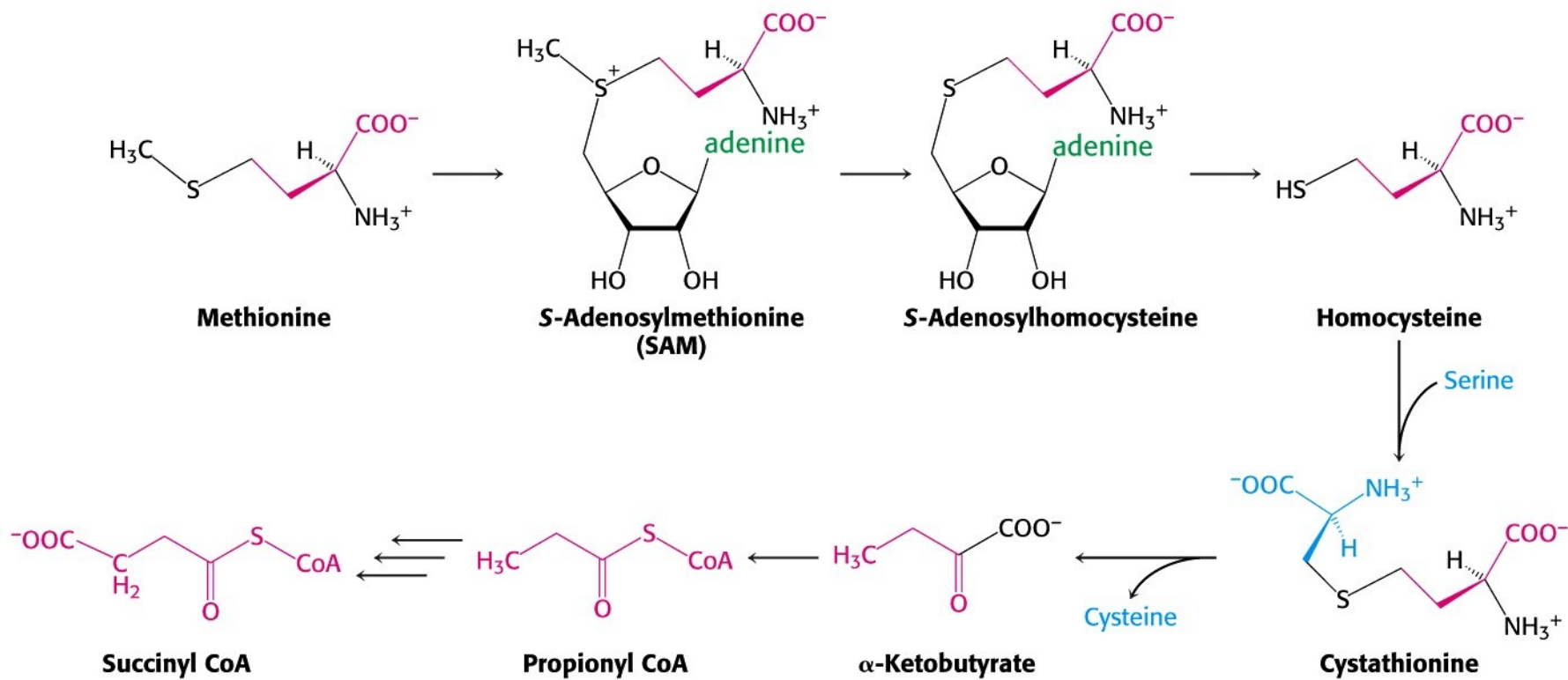
Tryptofan

Methionin

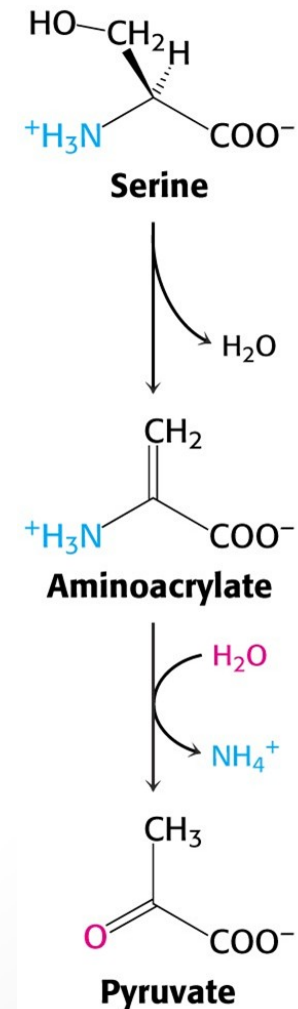
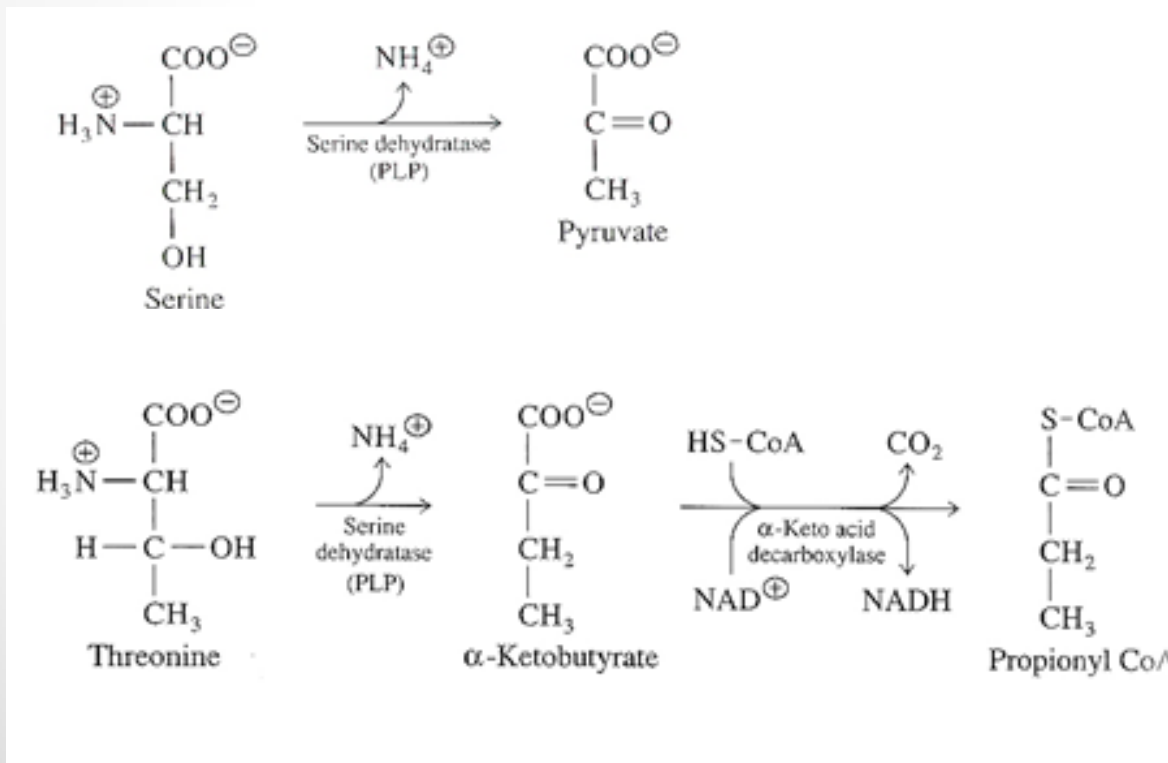
- Aktivní metyl
  - Využití
  - Regenerace
  - Cyklus THF + B12

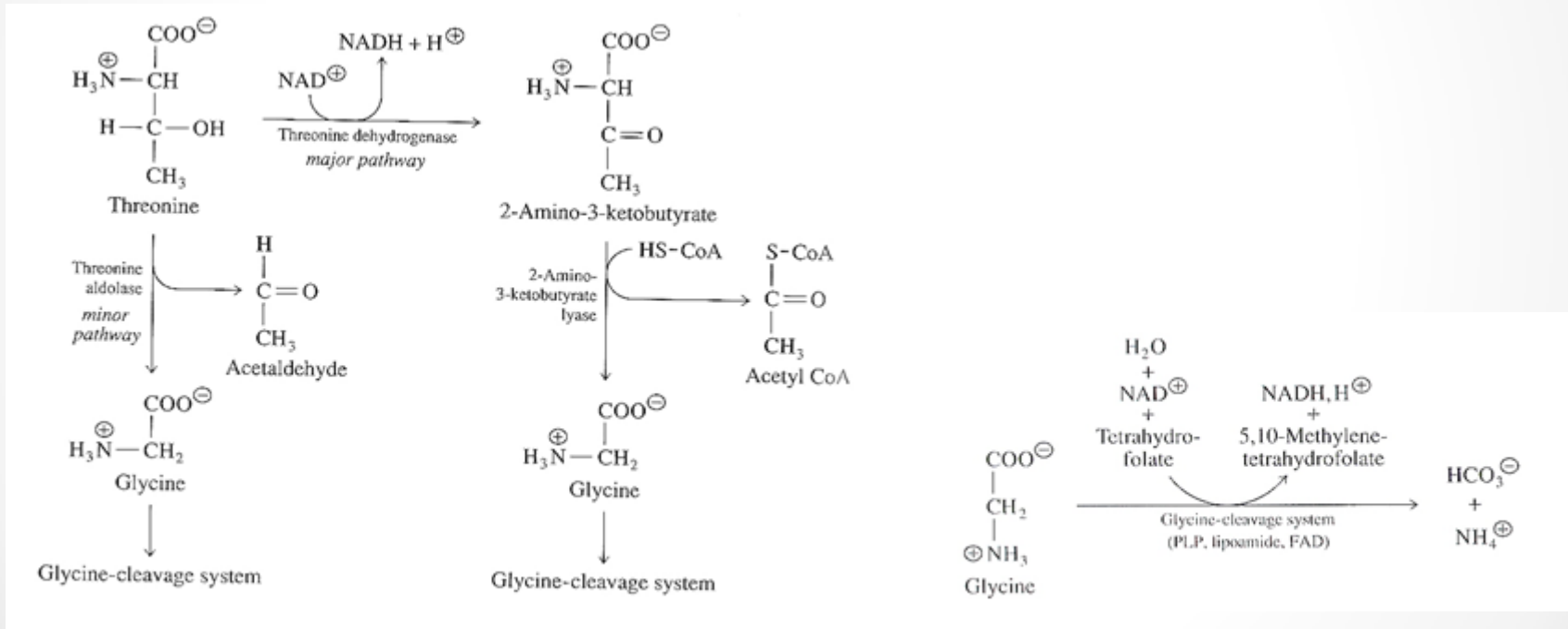
Serin a treonin

- Návaznost na sacharidy
- Dehydratace – 1. krok

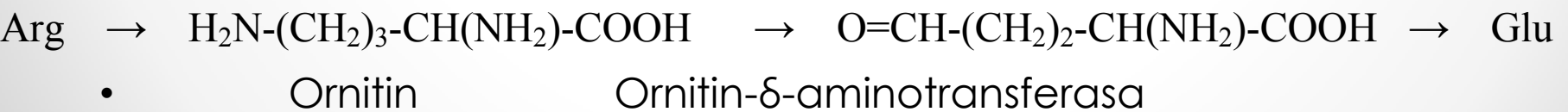
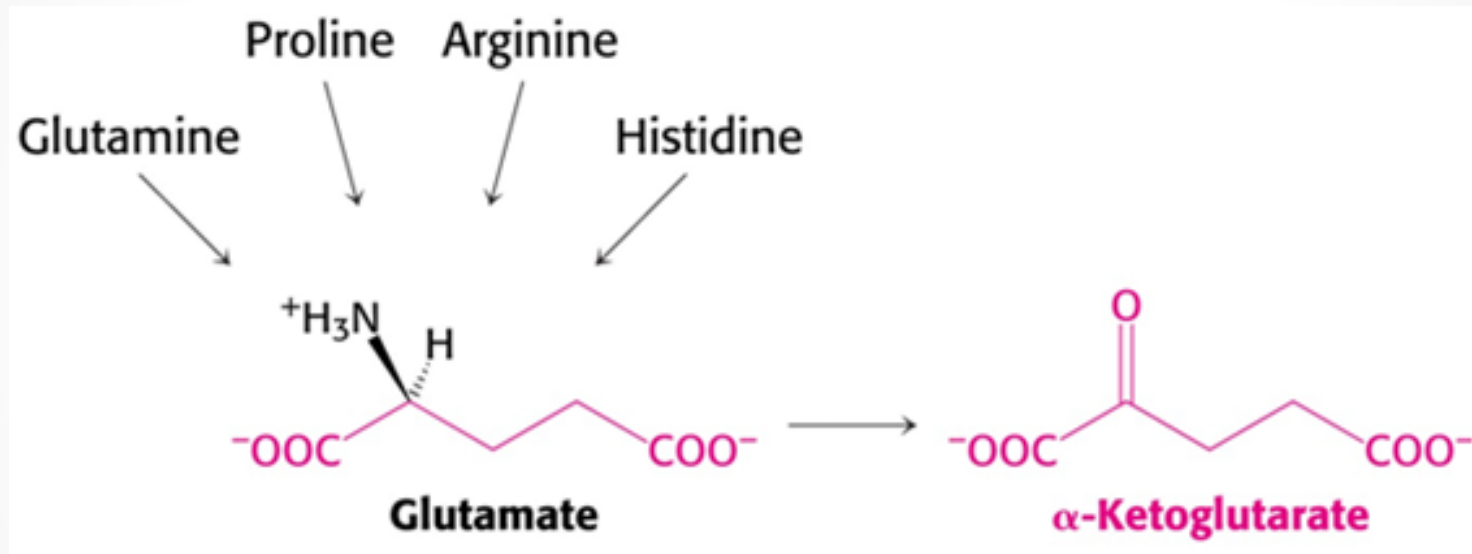

Treonin a glycin

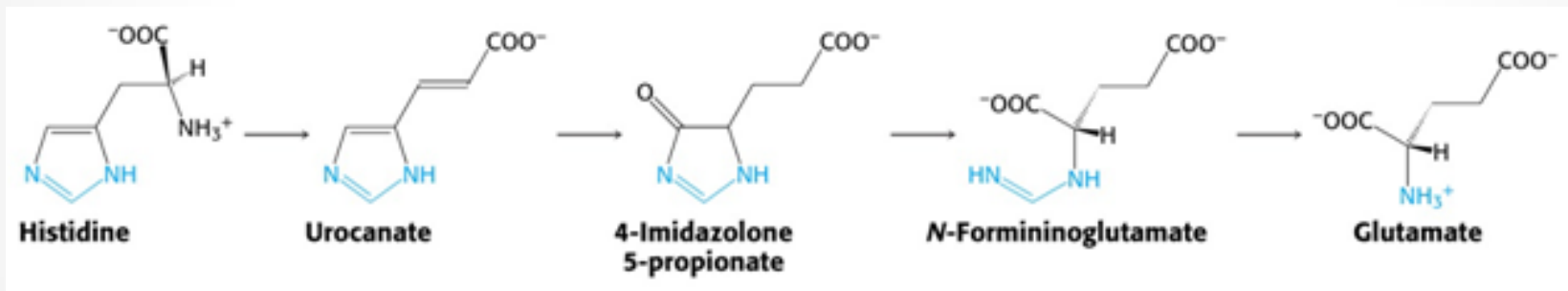

Glutamát a související AK

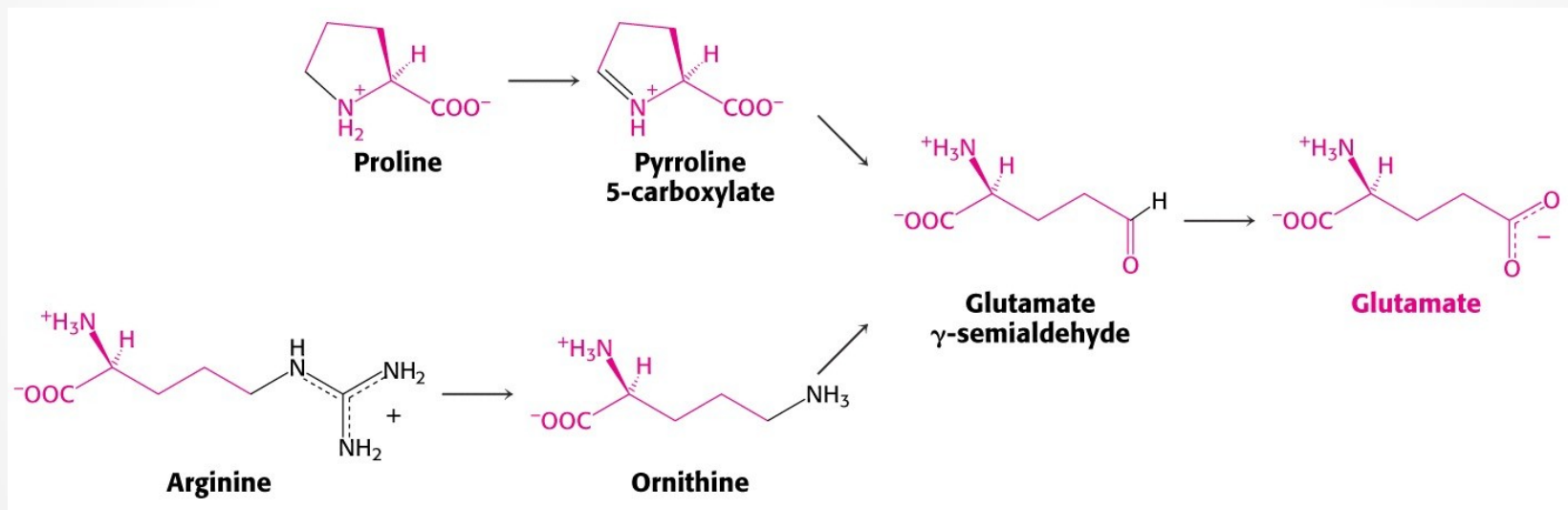
Histidin

- Přímá eliminace aminoskupiny
  - Jiná cesta přes histamin

Glutamát a související AK

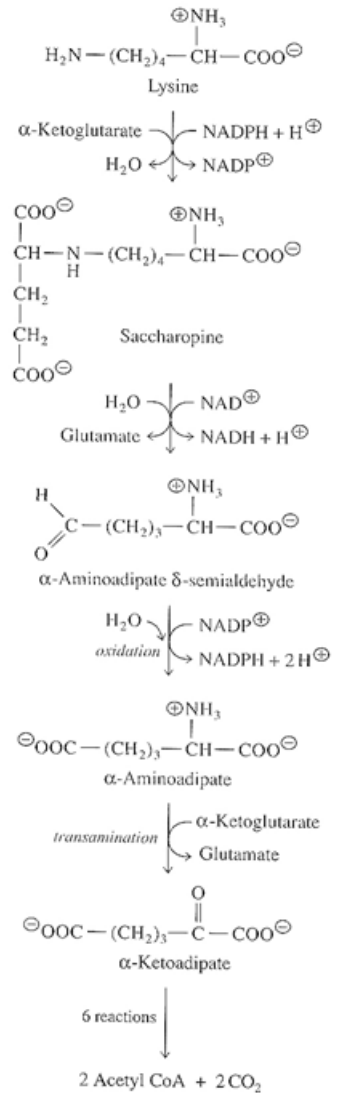
- Pro a Arg

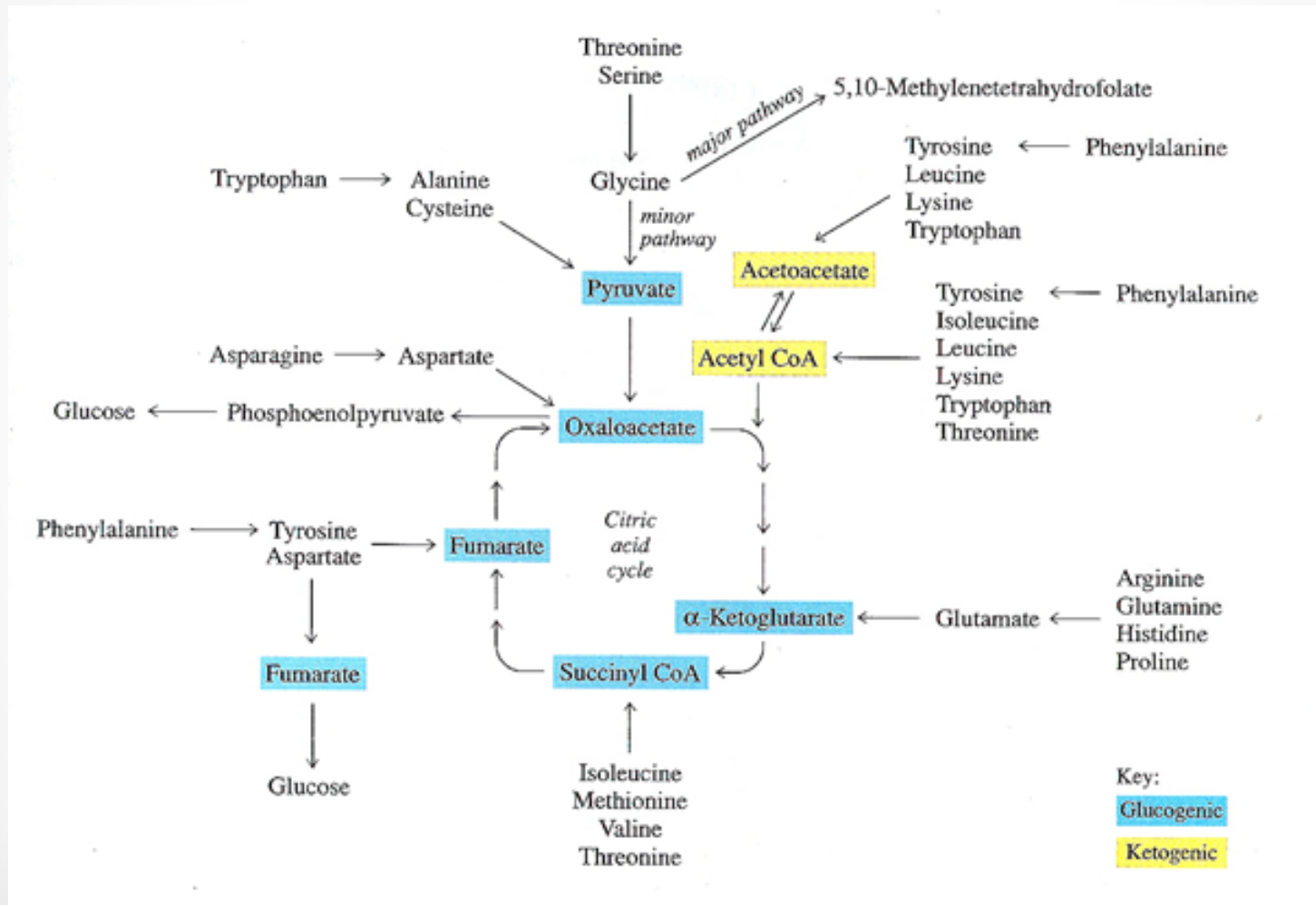
Glutamát a související AK

- Glu $\rightarrow$ α -KG $\rightarrow$ TCA $\rightarrow$ Glukosa
- Asp (Asn) $\rightarrow$ Oxalacetát $\rightarrow$ TCA $\rightarrow$ Glukosa

Lyzin

Vztah metabolismu aminokyselin k dalším

Přehled toku materiálu z bílkovin

